

GLOBEN UUPUNEET

ILMASTOKASVATUSKIERTUE

2010-2012

ESITYS- JA YMPÄRISTOKASVATUS- KIERTUEELLA ILMASTOAHDISTUSTA VASTAAN!

Globen uupuneiden tavoitteena oli voimauttaa nuoret osallistumaan ilmastonmuutoksen hillintään. Yläkoulu- ja lukioikäisille nuorille suunnatussa projektissa purettiin ilmastoahdistusta teatterin sekä taide- ja ympäristökasvatuksen keinoin. Yksi kiertueen lähtökohdista oli ilmastonmuutoksen nuorissa synnyttämä huoli ja ahdistus, sekä se miten ”päättäjät” siihen reagoivat tai ovat reagoimatta.

Teatteriseurue *Globen uupuneiden* esitys puhui nuorille – ja kaikenikäisille aikuisille – ilmastonmuutoksesta tavalla, joka on pelkoa ja ahdistusta lieventävää, informatiivista, toivoa antavaa ja jopa hauskaa. Esityksen keskiössä on Molieren ”Ihmisvihaajaa” harjoitteleva renessanssiteatteriseurue, joka joutuukin ottamaan kantaa 2000-luvun ilmastokriisiin. Esitys valmistettiin ensin Kansallisteatterin, jonka jälkeen esitys lähti valtakunnalliselle kiertueelle. Kiertue-esitysten yhteyteen järjestettiin nuorille tilaisuus keskustella teatterielämyksestä ja ilmastonmuutoksen herättämistä tunteista näytelmän tekijöiden kanssa – ja lähettää terveisiä päättäjille. Nuorten terveisiä on koottu seuraaville sivuille.

Ilmastonmuutosaiheen käsittelyä tuki John Websterin ohjaama Katastrofin aineksia –elokuva, jossa tavallinen kaksilapsinen espoolaisperhe kokeilee elää vuoden ajan ilman öljyä tai öljypohjaisia tuotteita. Esityksen ja elokuvan lisäksi kouluihin lähetettiin Ilmari-ilmastolähettiläitä keskustelemaan nuorten kanssa ilmastonmuutoksesta. Lähettiläät näyttivät oppilaille kuvia ja esimerkkejä ilmastonmuutoksen ratkaisemisesta ja ratkaisijoista. Lisäksi tunnilla käytiin lyhyesti läpi ilmastonmuutoksen fyysikaalinen perusta. Joissain kouluissa *Globen uupuneet* toteutettiin osana koulun omaa teemapäivää, jolloin kouluissa saatettiin tuottaa omia aiheeseen liittyviä työpajoja ja keskusteluja. Pääkaupunkiseudun koululaisille toteutettiin oma työpajakokonaisuus yhteistyössä Annantalon taidekeskuksen kanssa.

Globen uupuneet sai laajasti valtakunnallista huomioita. Hankkeesta kirjoittivat mm. kaikki suurimmat sanomalehdet (Helsingin Sanomat, Turun Sanomat, Aamulehti, Kainuun Sanomat), Suomen Kuvalehti, Opettaja-lehti sekä monet verkkomediat. Lisäksi tekijät kirjoittivat itse Helsingin Sanomiin mielipidekirjoituksen lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien tärkeydestä. Ympäristökasvattajille ja nuorisojärjestöille esiteltiin hankkeesta saavutettuja kokemuksia Kansallisteatterissa 23.3.2011 järjestetyssä seminaarissa. Läsnä oli nuorisomedioiden, nuorisojärjestöjen sekä ympäristöjärjestöjen edustajia sekä opettajia, virkamiehiä ja ympäristökasvattajia.

Globen uupuneet -esityksen ensi-ilta oli Kansallisteatterin Willensaunassa 8.10.2010.

Esityksiä Willensaunassa oli yhteensä 15 syksyllä 2010 ja 5 keväällä 2011.

Kiertue-esityksiä lokakuun 2011 loppuun mennessä on toteutettu 38 yhteensä 17 paikkakunnalla. Kiertue jatkuu vielä keväällä 2012.

Esityksen on nähnyt yhteensä noin 7000 katsojaa, joista suurin osa on yläkoulu- ja lukioikäisiä nuoria.

Kouluvierailuja on tehty 120 kpl ja Katastrofin aineksia -elokuvan näytöksiä on ollut 19 kpl.

Käsikirjoitus Saana Lavaste ja Emilia Pöyhönen

Ohjaus Saana Lavaste

Lavastus ja puvut Markus Tsokkinen

Peruukit, naamiointi ja kampaukset Riikka Saukkonen

Valosuunnittelu Harri Kejonen

Musiikki Sanna Salmenkallio

Valokuvat Timo Teräväinen

Varjokuvakonsultaatio Marja Nykänen

Näyttelijät Jussi Lehtonen, Nora Raikamo ja Hanna Raiskinmäki

Kiertueteknikko Timjam Uddström

Esityskiertueen koordinointi teatterikuraattori Pirjo Virtanen (Kansallisteatteri)

Esityskiertueen hallinnointi tuottaja Saara Rautavuoma (Teatteri 2.0)

Ympäristökasvatuskiertueen koordinaattori Tea Tönnov (Dodo ry)

Tuotanto Globen uupuneet -työryhmä, Suomen Kansallisteatteri, Teatteri 2.0 ja Dodo ry

Esityksen valmistamista ja kiertueen toteuttamista ovat tukeneet:

Suomen kulttuurirahasto, Taiteen keskustoimikunta, Niilo Helanderin säätiö,

Ympäristöministeriö, Kraft&kultur, VR, Restel ja Ruohonjuuri

Kuntien ja kaupunkien otettava kilpailutilanteessa huomioon ”ekologinen selkäreppu”, kun tehdään päätöksiä. Pitäisi ottaa kantaa valtioneuvoston ilmastonmuutokseen. Nopeampaa päätöksentekoa! Annettava poliittista suuntaa öljyttömään elämäntapaan ja lakeja öljyttömän elämäntavan tueksi. Panostakaa uusiutuviin energiantuotantomuotoihin. Olkaa rehellisiä! Kun valehtelette kokoajan niin pirusti! Save the polarbears, jooko. Tulevaisuus huolettaa. Miksi ydinvoimapäätös tuli, vaikka suurin osa kansasta ei sitä halunnut? Ekologisia lakeja säädettävä! Ilmastonmuutos on TOTTA. Jokainen voi tehdä vähänkin. Aikuisten esimerkki lapsille tärkeä! Kierrätystä 1. luokasta eteenpäin. Joukkoliikenne kunniaan! Kuntoa pyöräilystä ja kävelystä. Lisää infoa siitä mitä voi tehdä. Merien suojelua, jotta uiminen jatkuisi. Aurinko-, tuuli-, vesi- ja aaltoenergiaa lisää. Pienet asiat tärkeitä: sammuta lamput, kävele/pyöräile/kiipeä rappuset, käytä julkisia, säästä vettä. Enemmän ja halvempaa julkista liikennettä pienille paikkakunnille. Ydinvoima vakavaan harkintaan! Vähemmän puhetta, enemmän tekoja -keskittyä olennaiseen! Avatkaa silmänne! Yhteinen asia joka koskettaa kaikkia. Asiasta pystyy keskustelemaan asiana, riidat sivuun! Henkilökohtaiset tunteet sivuun! Miksei ilmastonmuutoksesta puhuta? Ihmiset on hulluja. Lehmät lihoiksi, vähentää metaanipäästöjä. Jos on varaa torkkupeittoihin ja päiväuniin, niin miksei ole aikaa vastata Globen uupuneiden lähettämään ilmastonmuutoskyselyyn? Ihmiset ei ota tosissaan ilmastonmuutosasiaa. Enemmän ekologista energiaa. Vähemmän ja hitaammin. Poliitikot esimerkkinä vähemmällä sähköllä! Mainostakaa enemmän ekologisuutta! Rohkeutta kokiella uusia asioita – älkää pysyttäytykö vanhassa. Muodostakaa mielipiteenne äänestysmäärät unohtaen. Pelottelu pois ilmastonmuutosasioista – POSITIIVISEN kautta! Opiskelijapolitiikkaan rauhaa ja tieteiden välisyyttä! Rohkeita ja radikaaleja päätöksiä, luottamusta ihmiskuntaan! Rehellistä, avointa, laskelmoimatonta politiikkaa. Poliittisilla päätöksillä eko-vaihtoehdot edullisiksi, esim. juna. Vihreiltä kantaa ilmastonmuutokseen! Keskittykää! Elämä jatkuu. Nuoria lisää politiikkaan. Aloitetaan päättäminen nuorena, jotta voi vaikuttaa. Päättäjät ja isot yritykset kampanjoimaan vihreyden puolesta. Ekolakeja! Nöyrtykää!! Lopettakaa tekopyhyys ympäristöasioissa! TOIMINTAA! Hidastakaa! Osallistukaa istuntoihin, ihan kamalaa kun käynte vain painamassa nappulaa! Kohtuus. Katse pois omasta navasta. En usko ilmastonmuutokseen. Ajatelkaa pidemmälle. Älä anna rahan ratkaista. Anna ekologian ratkaista. Vältettävä turhaa luonnontuhlausta, esim. turhaa autoilua. Kannattaa lähteä liikkeelle itsestään eikä syöllistä päättäjiä. Koneiden tilalle ihmistyövoimaa. Sähkötön hetki/päivä, pysäytettäisiin kaikki; ilma puhdistuisi. Muovin tilalle kierrätettävät materiaalit. Roskaamisesta tuntuvat saktot! Tupakointi kiellättävä! Ratikoita ja sähköautoja lisää! Uusiokäyttö kaikilla tavaroilla. Kierrätyspisteisiin myös tölkki/alumiini/metalli kierrätysboksit. Miten voisi erottaa kaupalliset intressit luonnonsuojelusta? Päästöjä vähennettävä! Tehkää tavallisen ihmisen ekologiset valinnat helpommiksi ja halvemmiksi! (pyöräteitä, kierrätyspisteitä yms.) Lopettakaa ydinvoima! Miettikää perusteellisesti, miten päätökset vaikuttavat esim. ympäristöön. Uusiutuvaa energiaa!

Luonnonkatastrofit pelottaa. Terveisiä Haloselle: ”Sä oon hyvä pressa!” Ihminen pystyy pysäyttämään ilmastonmuutoksen, jos yrittää tarpeeksi. Ei huolta tulevaisuudesta. Suomesta suvaitsevaisempi! Keskittykää nuorten ongelmiin esim. koulukiusaamiseen. Osaatte itsekin miettiä mitä pitää tehdä. Rautatieaseman McDonald’s pitää avata mahd. pian. Kaikki on hyvin. Saastuminen ja ilmastonmuutos huolettaa. Älkää tuhotko metsää! Kun bensa loppuu se saattaa herättää tai auttaa. Jokainen voi omilla pienillä teoilla vaikuttaa. Mekö joudutaan korjaan aiempien sukupolvien sotkut? Ilmastonmuutos ei kiinnosta. Led-valot katulampuiksi! Ei voida mitään. On hyvinvointia, olen siitä tyytyväinen. Uskon tulevaisuuteen, asialle tehdään jo jotain. Tsemii persut! Ei yhtään lisää ydinvoimaa! Ei haluta elotonta maailmaa. Tulevaisuus ei pelota. Minkälainen maailma me jätetään jälkipolville? Toivoisin, että ihmiset tekisivät enemmän tän maailman puolesta. Aina ei tarvi ajatella vain itseensä! Äänestysikäraja 16 –vuoteen. Älkää kieltäkö aborttia! Kestävämpiä tuotteita, vähemmän tavaraa! Vihreät, hyvä, että ajatte asiaa. Älkää pyytäkö liikaa! Jos kaikki kansanedustajat olis hippejä, maailma olis parempi. Suomi ei sais lähettää rahaa muille. Painukaa hiiteen! Junaliikenne! Laivaliikenne! Huonoa, kun lapset ei saa vaikuttaa. Lentojen hinnat korkeammaksi! Tsemii vasemmistoliitolle! Ostetaan vähemmän, kulutetaan vähemmän. Ilmastonmuutos huolestuttaa! Timo Soini sucks! Kaikki on sekaisin. Maanjäristykset. Maailmanloppu tulee 2012. Tiukempi linja. Rangaistuksia mm. roskaamisesta. Suomi Natoon. Kierrätys! Vähemmän veroja! Ilmastonmuutos ei huoleta. Perussuomalaiset pysykää vaaliohjelmassa, pitäkää lupaukset. Järki käteen! Ajatelkaa ennen toimintaa! Tekispä kaikki jotain pientä. Ilmastolaki olis kiva! Tuulivoima ok! Ei uusia ydinvoimaloita! Silmät auki vaihtoehdoille, niitä on! Yhteistyötä! Jätteiden kierrätykseen parannusta! Joukkoliikenne, tuki junaliikenteelle! Käyttäkää bioskapsuja. Kiire ei perustelu, aika järjestelykysymys. Mitä teette? Kotimaista energiaa! Sähköautot! Nuuska lailliseksi. Arvokeskustelun pohjalle muutakin arvoja kuin raha. Kuntien lainsäädäntöön kestävä kehityksen periaatteet mukaan, esim. kouluruokailu. Uusiutuvia energialähteitä käytettävä enemmän! Lakipohjaista ekologista määräämistä esim. hehkulamput pois on hyvä homma. Julkkikset vois kannustaa ekologiseen toimintaan! Pelottaa ajatus siitä, mikä aikuisiässä odottaa... tai seuraavaa sukupolvea. Mitä jää jäljelle? Käyttäkää luonnonvaroja säästeliäästi. On mahdollista että maailma on samanlainen kuin nyt mutta jos ilmasto lämpenee se pistää miettimään voiko jotain tehdä. Kiitos. Iloa elämään!

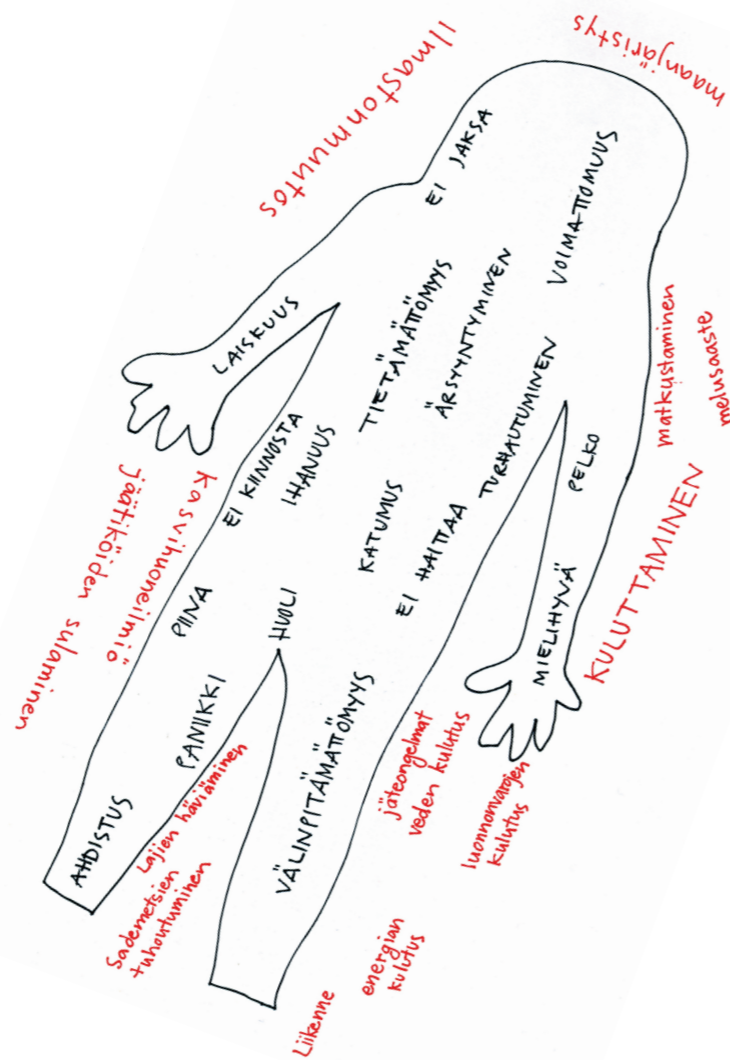
Kommentit seuraavien koulujen oppilailta: Porin lyseon lukio, Viikin Normaalikoulu, Pieksämäen lukio, Kimpisen lukio (Lappeenranta), Sammonlahden ylä-aste (Lappeenranta), Salinkallion koulu (Lahti), Puolalan koulu (Turku), Kajaanin lukio, Hauhon yhtenäiskoulu (Hämeenlinna), Vartiokylän Yläaste (Helsinki), Hiidenkiven yläaste (Helsinki) ja Kaustisen keskuskoulu.

GLOBEN UUPUNEET -esityksen MATKA HAAVEESTA HIILINEUT-RAALIKSI KIERTUEEKSI

Globen uupuneet on syntynyt Kansallisteatterin kiertuenäyttämön taiteellisen vastaavan, näyttelijä Jussi Lehtosen ideasta. Lehtosen pitkäaikainen haave ilmastoaiheen käsittelemisestä teatterin keinoin sai tuulta alleen, kun hän esitteli ideansa Kansallisteatterin silloiselle johtajalle Maria-Liisa Nevalalle ja projekti sai vihreää valoa. Lehtonen kokosi työryhmän valmistamaan esitystä ja lopulta esityksen ympärille kasvoi monipuolinen ilmasto- ja taidekasvatushanke.

Työryhmän työskentely alkoi syksyllä 2009 kertaviikkoisilla tapaamisilla Kansallisteatterin harjoitushuoneessa. Työryhmä puhui, keräsi materiaalia, puhui lisää, haastatteli ihmisiä. Prosessikäsitteily tuntui välttämättömältä, kun lähdettiin käsittelemään niin kiivaaseen tahtiin päivittyvää ja monisyistä aihetta kuin ilmastonmuutos. Työryhmästä tuntui tärkeältä purkaa yhdessä niitä tunteita ja kokemuksia, joita eläminen ilmastonmuutoksen todellisuuden kanssa aiheuttaa. Tuntui hyvältä prosessoida yhteisöllisesti tätä kysymystä, jota kukaan ei voi yksin ratkaista.

Osana esityksen valmistamisprosessia työryhmä pyysikin joukkoa suomalaisia vaikuttajia ja julkisuuden henkilöitä kertomaan siitä, millaisena he näkevät Hyvän tulevaisuuden. Kysymys esitettiin 49:lle henkilölle. 7 heistä vastasi. Työryhmä kiittää lämpimästi Satu Hassia, Paola Suhosta, Miina Äkkijyrkkää, Marja-Sisko Aaltoa, Paavo Arhinmäkeä, Päivi Räsästä ja Teemu Mäkeä.

Globen uupuneet –esityksessä on pyritty mahdollisimman pieneen hiilijalanjälkeen eli mahdollisimman vähäiseen sähkönkulutukseen. Esityksen tarvitsema sähkö saadaan kahdesta akusta, jotka ladataan tuulisähköllä. Yksi Globen uupuneet esitys kuluttaa sähköä noin 0,3 kilowattituntia. Se vastaa viiden 60 wattisen hehkulampun yhdessä tunnissa kuluttamaa määrää. Vertailun vuoksi: yksi esitys Kansallisteatterin Suurella näyttämöllä vielä sähköä noin 250kWh eli karkeasti noin tuhatkertaisen määrän!

Myös esityksen hiilineutraali käsiohjelma on toteutettu vain sähköisessä muodossa ja se on luettavissa osoitteessa www.kansallisteatteri.fi/globen-uupuneiden-kasiohjelma.

LOPUKSI

Paljon puhutaan nuorten passiivisuudesta yhteiskunnallisten asioiden ja politiikan suhteen.

Kiertueen aikana syntyi tunne, että nuoria - kuten monia muitakin tässä yhteiskunnassa - vaivaavat kiire, suorituspaineet ja ”putoamisen pelko” eli pelko siitä, että epäonnistuu yksilönä niissä monissa vaatimuksissa, joita ympäristö meille asettaa. Nämä asiat eivät houkuttele pohtimaan yhteiskuntaa ja osallistumaan yhteisten asioiden hoitamiseen, vaan lähinnä pärjäämään yksin ja huolehtimaan vain omista asioistaan niin pitkälle kuin pystyy.

Kun ja jos aikaa yhteiskunnalliselle ajattelulle ja keskustelulle annetaan, käy ilmi että nuoret ovat ensinnäkin hyvin huolissaan monista yhteiskunnallisista asioista (esim. ympäristöasiat, turvallisuus, työllisyys) ja toiseksi mielellään

vaikuttaisivat asioihin, jos voisivat. Todellisen vaikuttamisen mahdollisuudet ovat vain nuorille melko rajatut - esteitä ovat esimerkiksi juuri ajan puute, tähän liittyvä keskustelukulttuurin puute sekä konkreettiset voimauttavat kokemukset siitä, että asiat muuttuvat kun niitä lähtee muuttamaan.

Tällaisia konkreettisia vallankäytön ja vaikuttamisen kokemuksia tarvitaan, vaikka ne olisivat pieniä ja arkisiakin. Ilman niitä on vaikea kasvaa ajatukseen, että on yhteiskunnallinen toimija eikä vain passiivinen pikkuosanen yhteiskunnan suurissa ratissa.

Uskomme myös, että nuoret tarvitsevat positiivisia tulevaisuuden visioita.

Tulevaisuus on nuorten ja lasten. Siksi heidän on erityisen raskasta kuunnella ja ottaa osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun, josta suuri osa rakentuu ongelmien ympärille - jopa erilaisille kauhuskenaarioille, jotka toteutuvat JOS emme tee jotain.

Maailma on muuttumassa yhä nopeammin, jokainen tuntee sen luissaan. On tunne siitä, että tarvitsemme uusia visioita tulevaisuudesta, vanhojen totuuksien ja toimintamallien kyseenalaistamista. Nuorille olisi tärkeää kuulla rohkeita ja luovia ehdotuksia, kuvitelmia ja unelmia siitä millaisen tulevaisuuden Suomen ja Maailman eteen teemme töitä.

Näiden visioiden ja niiden äärellä käytävän keskustelun ansiosta nuorten olisi helpompi aktivoitua toimintaan. Globen uupuneet tahtookin haastaa poliitikot ruokkimaan nuorten tulevaisuudenuskoa positiivisilla visioilla, joita nuoret voisivat olla mukana suunnittelemassa, rakentamassa ja ratkaisemassa.

Ohjaaja-käsikirjoittaja Saana Lavaste & Globen uupuneet -teatteriseurue

GLOBE ON TOUR!

Globen uupuneet pakkasi polkupyöränsä ja suuntasi ensimmäisen kerran kiertueelle 12.11.2010. Mahdollisimman hiilineutraali kiertäminen on haastavaa Suomessa pitkien etäisyyksien vuoksi. *Globen uupuneet* ratkaisivat asian niin, että näyttelijät ja teknikko matkustivat aina kiertuepaikkakunnalle junalla. Tavarat taas löysivät tiensä kullekin esityspaikalle VR Transpointin matkassa. *Globen uupuneiden* kiertuetunnelmia pystyi seuraamaan seurueen facebook-sivuilla, jossa esityksen nähneillä oli myös mahdollisuus käydä jättämässä terveisensä. Jo noin vuoden kestäneen kiertueen aikana on *Globen uupuneita* esitetty varsin erilaisissa teatteritiloissa, koulujen juhla- ja liikuntasaleissa sekä kulttuurikeskuksissa.

Kiertueaikataulu

13.11.2010 Sastamala	15.2.2011 Kotka
18.11.-19.11.2010 Lappeenranta	18.2.2011 Hämeenlinna
24.11.-25.11.2010 Jyväskylä	24.2.-25.2.2011 Oulu
11.1.2011 Kaustinen	8.4.2011 ja 13.4.-14.4. Turku
17.1.-18.1.2011 Pori	13.5.2011 Pieksämäki
26.1.-27.1.2011 Kajaani	2.9. ja 8.9.2011 Helsinki
2.2.-3.2.2011 Kuopio	31.10.2011 Tampere
7.2.2011 Rauma	27.2.-29.2.2012 Espoo
9.2.2011 Lahti	8.-9.3.2012 Tuusula
14.2.2011 Karhula	12.3. Mäntsälä

KANSALLISTEATTERI

teatteri 2.0

